

Quickscan

leerlingendaling PO en VO

Schoolbesturen, gemeenten, provincies

Frank Scholten
Janneke Huizenga

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Schoolbesturen PO	5
	2.1 Respons	5
	2.2 Vragen	6
	2.3 Indicatoren	12
	2.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016.....	14
3	Schoolbesturen VO	18
	3.1 Respons	18
	3.2 Vragen	19
	3.3 Indicatoren	26
	3.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016.....	27
4	Gemeenten PO	31
	4.1 Respons	31
	4.2 Vragen	32
	4.3 Indicatoren	35
	4.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016.....	37
5	Gemeenten VO	39
	5.1 Respons	39
	5.2 Vragen	40
	5.3 Indicatoren	44
	5.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016.....	45
6	Provincies	48
	6.1 Respons	48
	6.2 Vragen	48

1 Inleiding

Voor u ligt het rapport *Quickscan leerlingendaling PO en VO*. In zowel 2015 als 2016 is er in opdracht van het ministerie van OCW een quickscan uitgevoerd naar leerlingendaling in het PO en VO. In dit rapport geven we de uitkomsten van de quickscan uit 2016 weer. In de hoofdstukken 2-5 ziet u de uitkomsten voor de verschillende groepen respondenten weergegeven in tabellen. Gemeenten met zowel PO als VO binnen hun gemeentegrenzen zijn twee keer bevraagd, deze uitkomsten ziet u in H4 en H5. Aan het einde van elk hoofdstuk vergelijken we de metingen uit 2015 en 2016 met elkaar.

Let op! In de PO-meting uit 2015 zijn er andere prognosecijfers voor leerlingendaling gebruikt dan in deze tweede meting, wat als consequentie kan hebben dat de krimpcategorie waarin een gemeente of schoolbestuur valt kan verschillen per meting. Hierdoor zijn de uitkomsten van de twee PO-metingen op categorieniveau niet één op één met elkaar te vergelijken zijn. Voor de vergelijking in totalen heeft het verschil in prognoses geen invloed.

De prognosecijfers die in de tweede meting gebruikt zijn, zijn het meest recent en daardoor ook het meest accuraat. In de vergelijking van de indicatoren tussen de twee metingen hebben wij daarom de analyse van de PO-meting 2015 nogmaals gedaan, maar dan met de meest recente prognosecijfers. De uitkomsten hiervan zijn in tabellen weergegeven (zie paragraaf 4 van de hoofdstukken 2 en 4); deze kunnen vervolgens vergeleken worden met de uitkomsten van de laatste meting (2016).

2 Schoolbesturen PO

2.1 Respons

	Respons	Landelijk	Percentage
Schoolbesturen	497	945	52%

Categorie leerlingendaling¹ (N=493)

	Respons (N)	Landelijk ²
1 (0% of groei)	28% (136)	29%
2 (1-10%)	35% (171)	35%
3 (11-20%)	28% (138)	27%
4 (21-30%)	7% (35)	7%
5 (31% of meer)	3% (13)	2%

Scholen in één of meerdere gemeenten (N=493)

	Respons	Landelijk
Één gemeente	67%	71%
Meerdere gemeenten	33%	29%

Denominatie (N=493)

	Respons	Landelijk
Algemeen bijzonder	14%	16%
Antroposofisch	1%	2%
Evangelisch	0%	0%
Gereformeerd	0%	0%
Gereformeerd vrijgemaakt	1%	1%
Interconfessioneel	0%	0%
Islamitisch	2%	2%
Joods	0%	0%
Onbekend	0%	1%
Openbaar	14%	15%
Overige	14%	10%
Protestants-Christelijk	33%	32%
Reformatorisch	5%	5%
Rooms-Katholiek	16%	16%

¹ Deze indeling is gebaseerd op gegevens van leerlingendaling 2015-20125 van DUO. De schoolbesturen zijn in overleg met OCW in groepen ingedeeld op basis van de relatieve leerlingendaling (%) waarmee een schoolbestuur te maken heeft.

² Van 5 schoolbesturen was de landelijke krimpprognose onbekend waardoor we deze niet in een categorie konden indelen. Deze schoolbesturen zijn in de rest van het onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Provincie (N=493)

	Respons	Landelijk
Drenthe	3%	3%
Flevoland	2%	2%
Friesland	6%	6%
Gelderland	17%	16%
Groningen	3%	3%
Limburg	3%	3%
Noord-Brabant	13%	11%
Noord-Holland	11%	14%
Overijssel	9%	8%
Utrecht	10%	10%
Zeeland	4%	5%
Zuid-Holland	18%	21%

Bestuursgrootte o.b.v. aantal leerlingen (N=493)

	Respons	Landelijk
Kleiner dan 200	15%	18%
200 – 399	19%	21%
400 – 1199	20%	20%
1200 – 2499	24%	20%
2500 of meer	22%	21%
Onbekend	1%	1%

Representativiteit

Op veel relevante kenmerken (categorie leerlingendaling, scholen in één of meerdere gemeenten, denominatie, provincie en bestuursgrootte) is de respons representatief voor de schoolbesturen in Nederland. Dit betekent dat de resultaten van de Quicksan geen vertekening laten zien ten opzichte van de landelijke situatie. Er is daarom geen gewicht toegepast op de resultaten.

2.2 Vragen

In deze paragraaf worden de gegeven antwoorden in percentages weergegeven per vraag. Hierbij wordt een uitsplitsing gemaakt in de vijf krimp categorieën die door ons zijn vastgesteld op basis van de leerlingprognoses (zie 1.1).

In hoeverre ervaart u daling van het leerlingenaantal als gevolg van demografische krimp bij één of meerdere scholen binnen uw schoolbestuur? (N=493)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	27%	49%	20%	20%	17%	15%
In enige mate	30%	36%	50%	33%	23%	38%
In redelijke mate	19%	11%	15%	25%	40%	31%
In hoge mate	19%	4%	12%	17%	20%	15%
In zeer hoge mate	6%	0%	3%	5%	0%	0%

Voor hoeveel jaar vooruit maakt u prognoses van het aantal leerlingen? (N=493)

	Totaal	1	2	3	4	5
0	0%	1%	0%	0%	0%	0%
1-4	44%	52%	42%	38%	34%	62%
5	25%	22%	29%	23%	23%	15%
6-9	4%	3%	4%	7%	0%	8%
10	11%	7%	10%	14%	26%	15%
11-14	0%	0%	1%	2%	0%	0%
15 of meer	15%	17%	15%	17%	18%	0%

Hoeveel scholen denk u dat u de komende 5 jaar moet sluiten en/of fuseren? (N=493)

	Totaal	1	2	3	4	5
0	62%	76%	60%	50%	63%	85%
1	15%	14%	16%	12%	20%	15%
2	11%	7%	12%	14%	14%	0%
3	5%	1%	6%	8%	3%	0%
4	2%	0%	2%	5%	0%	0%
5 of meer	4%	1%	4%	11%	0%	0%

In welke mate ervaart u leerlingendaling in het primair onderwijs als een bedreiging voor de scholen in uw schoolbestuur? (N=493)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	28%	49%	20%	20%	17%	15%
In enige mate	39%	36%	50%	33%	23%	38%
In redelijk mate	19%	11%	15%	25%	40%	31%
In hoge mate	12%	4%	12%	17%	20%	15%
In zeer hoge mate	2%	0%	3%	5%	0%	0%

Welke gevolgen heeft leerlingendaling in het primair onderwijs binnen uw bestuur? (N=409)

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages geven aan welk deel van de besturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Afname inkomsten	78%	60%	81%	81%	97%	67%
Leegstand van lokalen/scholen	64%	50%	68%	69%	74%	33%
Boventaligheid van personeel	38%	20%	40%	40%	58%	58%
Fusie van scholen	35%	25%	36%	46%	23%	8%
Toename van mobiliteit en personeel	30%	20%	28%	40%	42%	0%
Vergrijzing van personeelsbestand	27%	15%	27%	32%	48%	8%
Sluiting van één of meerdere scholen	27%	15%	26%	39%	23%	8%
Leerlingendaling heeft nog geen gevolgen	18%	35%	14%	15%	3%	33%
Afname van de kwaliteit van het onderwijs	14%	10%	14%	19%	10%	8%
Afname van mobiliteit van personeel	7%	5%	6%	8%	10%	0%

In hoeverre bent u op de hoogte van wat u kunt doen om met de gevolgen van leerlingendaling in het primair onderwijs om te gaan? (N=409)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	1%	1%	1%	0%	0%	8%
Onvoldoende	4%	2%	5%	4%	3%	0%
Matig	19%	24%	20%	9%	26%	50%
Voldoende	57%	52%	58%	62%	55%	33%
Goed	20%	20%	17%	25%	16%	8%

Heeft u als bestuur een plan voor het omgaan met leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=409)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	67%	57%	63%	77%	77%	67%
Nee	29%	41%	34%	20%	10%	33%
Weet ik niet	3%	2%	3%	2%	13%	0%

Bent u naar aanleiding van de leerlingendaling in het primair onderwijs samen gaan werken met een ander schoolbestuur/andere schoolbesturen? (N=409)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	47%	64%	46%	36%	45%	67%
Dat zijn we van plan	20%	13%	23%	19%	32%	8%
Ja	33%	24%	31%	45%	23%	25%

Hoe krijgt deze samenwerking vorm? (N=118)

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages geven aan welk deel van de besturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
We stimuleren het uitwisselen van kennis en ervaring tussen medewerkers van de verschillende besturen	58%	62%	55%	64%	29%	33%
We hebben een gezamenlijke vervangingspool	47%	48%	45%	50%	43%	33%
We nemen deel aan een regionaal transfer centrum (rtc)	38%	67%	30%	30%	71%	33%
We hebben onze facilitaire diensten gebundeld (inkoop, administratie, ict etc.)	25%	33%	30%	21%	14%	0%
We wisselen docenten uit	19%	24%	13%	21%	29%	0%
We voeren een gezamenlijk personeelsbeleid	11%	14%	9%	13%	14%	0%

Bent u als schoolbestuur meer of minder bezig met leerlingendaling in het primair onderwijs dan vorig jaar? (N=409)

	Totaal	1	2	3	4	5
Meer	21%	14%	29%	19%	13%	17%
Minder	8%	11%	6%	10%	3%	0%
Onze inzet is gelijk aan vorig jaar	59%	75%	65%	70%	84%	83%

Welke oorzaken ziet u voor deze afname van inzet op het thema leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=34)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
De krimp(prognose) blijkt toch minder ernstig dan gedacht	53%	50%	70%	38%	100%	0%
Plannen zijn (grotendeels) gerealiseerd	38%	30%	30%	54%	0%	0%
Het is geen prioriteit meer binnen ons bestuur	9%	10%	0%	15%	0%	0%
Het is wel prioriteit binnen ons bestuur, maar we komen er niet aan toe	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Welke oorzaken ziet u voor deze toename van inzet op het thema leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=86)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Dit was al een prioriteit binnen ons bestuur, maar we komen nu echt tot de uitvoering	52%	58%	43%	71%	50%	0%
Informatie-uitwisseling met collega-schoolbestuurders	41%	25%	50%	38%	25%	0%
Het is nu een prioriteit binnen ons bestuur	35%	42%	41%	21%	50%	0%
Berichtgeving in landelijke media	13%	0%	16%	17%	0%	0%
Berichtgeving in lokale media	6%	0%	7%	8%	0%	0%
Informatie vanuit OCW	4%	0%	7%	0%	0%	0%
Informatie op regionale bijeenkomsten vanuit de PO-Raad	1%	8%	0%	0%	0%	0%

Voert uw bestuur op lokaal niveau, al dan niet in bestaande organen, overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=409)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	24%	41%	23%	13%	23%	25%
Dat zijn we van plan	7%	8%	6%	6%	6%	8%
Ja	69%	51%	70%	81%	71%	67%

Uw schoolbestuur heeft scholen in meerdere gemeenten. Voert uw bestuur in alle gemeenten op lokaal niveau overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=121)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	29%	36%	38%	21%	0%	0%
Ja	71%	64%	62%	79%	100%	0%

Voert uw bestuur regionaal overleg, al dan niet in bestaande organen, over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=409)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	46%	64%	45%	35%	42%	50%
Dat zijn we van plan	5%	6%	5%	3%	6%	8%
Ja	49%	31%	49%	61%	52%	42%

Met welke partners wordt gesproken over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=296)
Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages geven aan welk deel van de besturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Andere scholen/schoolbesturen primair onderwijs	95%	98%	95%	94%	92%	88%
De gemeente	92%	83%	92%	96%	96%	75%
Medezeggenschapsraden	69%	65%	65%	75%	67%	63%
Besturen van kinderopvang	48%	39%	47%	54%	54%	25%
Besturen van peuterspeelzalen	46%	33%	41%	59%	50%	25%
Scholen/schoolbesturen voortgezet onderwijs	31%	20%	34%	32%	33%	50%
Aanbieders van brede school activiteiten	16%	7%	21%	13%	21%	13%
Jeugd(gezondheids)zorg (GG&GD, Bureau Jeugdzorg, Thuiszorg)	8%	7%	9%	9%	4%	13%
Welzijnsinstellingen	7%	4%	7%	8%	4%	13%
Bibliotheken	6%	4%	4%	7%	17%	0%

In welke fase bevindt het overleg over leerlingendaling met andere onderwijspartners zich binnen uw gemeente? (N=284)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	34%	33%	39%	27%	36%	38%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	40%	42%	38%	43%	32%	50%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	8%	9%	6%	10%	5%	13%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	15%	13%	13%	18%	18%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	4%	2%	4%	3%	9%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs met de andere onderwijspartners binnen uw gemeente? (N=284)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	2%	2%	1%	3%	0%	0%
Ontevreden	9%	0%	13%	9%	5%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	32%	29%	34%	31%	41%	25%
Tevreden	47%	60%	41%	47%	50%	38%
Zeer tevreden	7%	2%	8%	8%	5%	0%
Weet niet	4%	7%	3%	3%	0%	38%

In welke fase bevindt het regionale overleg met de andere onderwijspartners over leerlingendaling in het primair onderwijs zich? (N=200)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	36%	41%	37%	34%	31%	40%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	36%	41%	39%	30%	38%	40%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	14%	7%	12%	18%	13%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	10%	7%	8%	12%	6%	20%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	5%	4%	4%	5%	13%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het regionale overleg met de onderwijspartners over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=200)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	1%	0%	0%	1%	0%	0%
Ontevreden	6%	0%	8%	7%	0%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	39%	19%	41%	42%	50%	20%
Tevreden	43%	59%	43%	37%	38%	40%
Zeer tevreden	6%	0%	5%	7%	13%	0%
Weet niet	8%	22%	3%	7%	0%	40%

Heeft u behoefte aan begeleiding bij het omgaan met leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=409)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	17%	8%	21%	18%	19%	17%
Nee	83%	92%	79%	82%	81%	83%

Geeft u Oberon toestemming om de antwoorden die u heeft gegeven in het kader van de Quickscan urgentiebeleving leerlingendaling in het primair onderwijs met naam en toenaam door te geven aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap? (N=493)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	61%	62%	64%	63%	46%	23%
Nee	39%	38%	36%	37%	54%	77%

2.3 Indicatoren

Let op!!: Alle indelingen ten aanzien van de indicatoren zijn door ons zelf gecreëerd en hebben geen geverifieerde basis. Zij dienen dan ook als hulpmiddel, en niet als vaststaand gegeven. Ook de **indicatoren** moeten niet als absoluut gegeven worden gelezen. Deze geven slechts een vereenvoudigd beeld van de werkelijkheid. Elk schoolbestuur kent zijn eigen verhaal, en raadzaam is dan ook voorzichtig om te gaan met de uitkomsten.

Indicator overleg

Schoolbesturen uit het primair onderwijs zijn gevraagd of ze op lokaal en/of regionaal niveau overleg voeren over leerlingendaling en wanneer ze overleg voeren in welke fase dit overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs zich bevindt. Op basis van de vragen van overleg is een indicator samengesteld voor overleg. Het overleg kan zich in één van de 4 fasen bevinden (zie indeling in onderstaande tabel) Het overleg (lokaal/regionaal) dat zich in de hoogste fase bevindt is meegenomen als indicator.

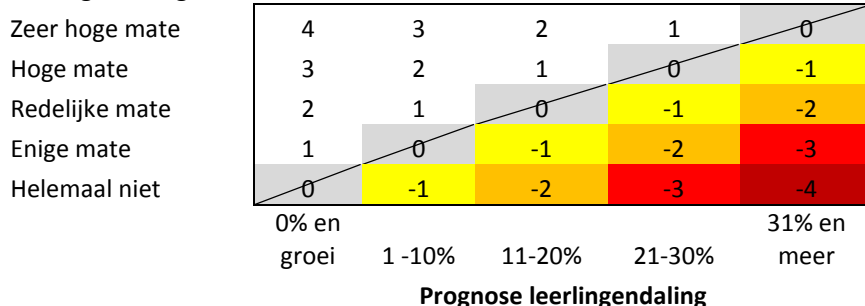
Categorie	Fase
1	Geen overleg
2	Opstartfase
3	(Concrete) planning
4	Uitvoering/Evaluatie

Verdeling over indicator overleg (N = 493)

	Totaal	1 (136)	2 (171)	3 (138)	4 (35)	5 (13)
1 Geen overleg	40%	66%	24%	24%	31%	38%
2 Opstartfase	17%	9%	20%	19%	23%	23%
3 (Concrete) planning	31%	19%	34%	41%	26%	31%
4 Uitvoering/Evaluatie	12%	6%	12%	17%	20%	8%

Indicator bewustzijn leerlingendaling

Schoolbesturen uit het primair onderwijs zijn gevraagd in hoeverre leerlingendaling merkbaar is in hun gemeente/scholen. Deze gegevens zijn vervolgens vergeleken met de krimp cijfers die door OCW zijn aangeleverd (indeling in categorie leerlingendaling). Een negatieve score betekent onderschatting van de (verwachte) krimp, een positieve score overschatting. Hoe 'hogere' het cijfer, hoe meer over/onderschatting.

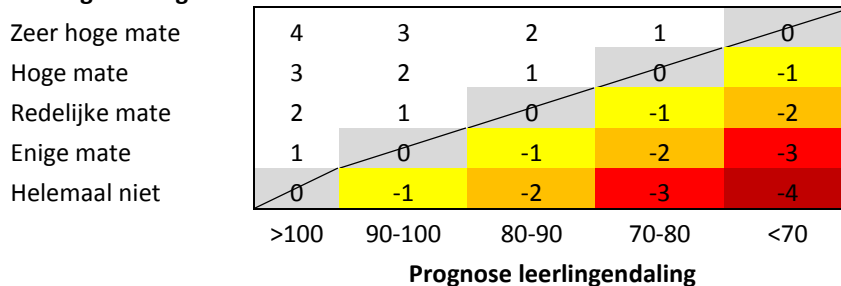
Bewust van leerlingdaling

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingdaling (N = 493)

	Totaal	1 (136)	2 (171)	3 (138)	4 (35)	5 (13)
-4	1%	-	-	-	-	38%
-3	1%	-	-	-	11%	8%
-2	6%	-	-	15%	20%	8%
-1	15%	-	19%	22%	20%	38%
0	38%	51%	41%	21%	46%	8%
1	23%	29%	21%	28%	3%	-
2	13%	13%	15%	14%	-	-
3	4%	7%	5%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

Indicator dreiging leerlingdaling

Schoolbesturen uit het primair onderwijs zijn gevraagd in hoeverre zij leerlingdaling als een bedreiging zien. Deze gegevens zijn vervolgens vergeleken met de krimp cijfers die door OCW zijn aangeleverd. Een negatieve score betekent onderschatting van de (verwachte) dreiging, een positieve score overschatting. Hoe 'hoger' het cijfer, hoe meer over/onderschatting.

Dreiging leerlingdaling

Verdeling over indicator dreiging leerlingendaling (N = 493)

	Totaal	1 (136)	2 (171)	3 (138)	4 (35)	5 (13)
-4	0%	-	-	-	-	15%
-3	2%	-	-	-	17%	38%
-2	8%	-	-	20%	23%	31%
-1	20%	-	20%	33%	40%	15%
0	39%	49%	50%	25%	20%	0%
1	20%	36%	15%	17%	0%	-
2	9%	11%	12%	5%	-	-
3	2%	4%	3%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

2.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016³

Indicator overleg leerlingendaling

Verdeling over indicator overleg leerlingendaling 2015 (N = 379)

	Totaal	1 (121)	2 (136)	3 (93)	4 (22)	5 (7)
1 Geen overleg	45%	69%	37%	29%	32%	57%
2 Opstartfase	12%	7%	15%	12%	18%	0%
3 (Concrete) planning	22%	11%	24%	37%	18%	14%
4 Uitvoering/Evaluatie	21%	14%	24%	23%	32%	29%

Verdeling over indicator overleg leerlingendaling 2016 (N = 493)

	Totaal	1 (136)	2 (171)	3 (138)	4 (35)	5 (13)
1 Geen overleg	40%	66%	24%	24%	31%	38%
2 Opstartfase	17%	9%	20%	19%	23%	23%
3 (Concrete) planning	31%	19%	34%	41%	26%	31%
4 Uitvoering/Evaluatie	12%	6%	12%	17%	20%	8%

³ Voor de meting uit 2016 hebben we andere prognosecijfers gebruikt dan voor de meting uit 2015, waardoor de uitkomsten tussen de twee metingen niet één op één met elkaar te vergelijken zijn. We hebben de analyse van de indicatoren van 2015 daarom nogmaals gedaan, met de nieuwe prognosecijfers. De 2015 tabellen geven de uitkomsten van deze meest recente analyse weer.

Indicator bewustzijn leerlingendaling

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2015 (N = 379)

	Totaal	1 (121)	2 (136)	3 (93)	4 (22)	5 (7)
-4	0%	-	-	-	-	14%
-3	1%	-	-	-	14%	0%
-2	6%	-	-	14%	27%	43%
-1	13%	-	17%	26%	9%	14%
0	35%	46%	36%	24%	18%	29%
1	27%	31%	25%	27%	32%	-
2	11%	13%	12%	10%	-	-
3	6%	8%	10%	-	-	-
4	1%	2%	-	-	-	-

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2016 (N=493)

	Totaal	1 (136)	2 (171)	3 (138)	4 (35)	5 (13)
-4	1%	-	-	-	-	38%
-3	1%	-	-	-	11%	8%
-2	6%	-	-	15%	20%	8%
-1	15%	-	19%	22%	20%	38%
0	38%	51%	41%	21%	46%	8%
1	23%	29%	21%	28%	3%	-
2	13%	13%	15%	14%	-	-
3	4%	7%	5%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

Vergelijking gemiddelde score op de indicator bewustzijn

Indicator	Gemiddelde 2015	Gemiddelde 2016	Verskil (2016-2015)	Significant (bij $p < .05$)	Effect (Cohen's D)
Bewustzijn	0.4	0.3	-0.2	Nee (.07)	Geen (.13)

In bovenstaande tabel wordt de gemiddelde score op de indicator bewustzijn van alle responderende schoolbesturen weergegeven van zowel de meting in 2015 als 2016, alsmede het verschil hiertussen. Ook is af te lezen of dit verschil significant is bij een significantieniveau van 5%. In dit geval is het verschil niet significant. Dat betekent dat het 95% zeker is dat er geen verschil bestaat tussen de metingen. Ook is de effectgrootte van dit verschil berekend. De effectgrootte zegt wat over de grootte van het verschil, en kan daardoor worden gebruikt bij de juiste interpretatie van de verschillscore.

Indicator dreiging leerlingendaling

Verdeling over indicator dreiging leerlingendaling 2015 (N = 379)

	Totaal	1 (121)	2 (136)	3 (93)	4 (22)	5 (7)
-4	0%	-	-	-	-	0%
-3	1%	-	-	-	14%	29%
-2	6%	-	-	15%	23%	43%
-1	16%	-	15%	34%	36%	14%
0	37%	36%	49%	26%	27%	14%
1	25%	38%	21%	23%	-	-
2	9%	15%	11%	2%	-	-
3	4%	7%	4%	-	-	-
4	1%	4%	-	-	-	-

Verdeling over indicator dreiging leerlingendaling 2016 (N = 493)

	Totaal	1 (136)	2 (171)	3 (138)	4 (35)	5 (13)
-4	0%	-	-	-	-	15%
-3	2%	-	-	-	17%	38%
-2	8%	-	-	20%	23%	31%
-1	20%	-	20%	33%	40%	15%
0	39%	49%	50%	25%	20%	0%
1	20%	36%	15%	17%	0%	-
2	9%	11%	12%	5%	-	-
3	2%	4%	3%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

Vergelijking gemiddelde score op de indicator dreiging leerlingendaling

Indicator	Gemiddelde 2015	Gemiddelde 2016	Verskil (2016-2015)	Significant (bij $p < .05$)	Effect (Cohen's D)
Dreiging	0.3	0.0	-0.3	Ja (.00)	Klein (.23)

In bovenstaande tabel wordt de gemiddelde score op de indicator dreiging van alle responderende schoolbesturen weergegeven van zowel de meting in 2015 als 2016, alsmede het verschil hiertussen. Ook is af te lezen of dit verschil significant is bij een significantieniveau van 5%. In dit geval is het verschil significant. Dat betekent dat het voor 95% met zekerheid te zeggen is dat er een verschil bestaat tussen de metingen. Daarnaast is de effectgrootte van dit verschil berekend. De effectgrootte zegt wat over de grootte van het verschil, en kan daardoor worden gebruikt bij de juiste interpretatie van de verschilscore.

Samenwerking met andere schoolbesturen in 2016

Een derde van de schoolbesturen in het primair onderwijs werkt samen met andere schoolbesturen naar aanleiding van de leerlingendaling. Nog eens 20% is dat van plan. De samenwerking krijgt vorm op verschillende wijze, met name het stimuleren van uitwisselen van kennis en ervaring tussen

medewerkers van verschillende besturen, een gezamenlijke vervangingspool en deelname aan het regionaal transfercentrum worden genoemd als vormen van invulling van de samenwerking.

Inzet leerlingendaling 2016 ten opzichte van 2015

De inzet op leerlingendaling is bij de meeste schoolbesturen gelijk gebleven (59%). Bij een vijfde (21%) is de inzet groter geworden en bij klein deel (8%) van de schoolbesturen minder.

De voornaamste reden voor afname van de inzet was dat de prognose toch minder ernstig bleek dan gedacht. De voornaamste reden om meer in te zetten op leerlingendaling was bij ruim de helft van deze schoolbesturen dat het al een prioriteit was maar dat ze er nu ook echt aan toe komen. Verder heeft informatie-uitwisseling met collega-schoolbestuurders (41%) en het als prioriteit benoemen binnen het bestuur (35%) bijgedragen aan een verhoogde inzet.

3 Schoolbesturen VO

3.1 Respons

	Respons	Landelijk	Percentage
Schoolbesturen	167	339	49%

Categorie leerlingendaling⁴ (N=163)

	Respons (N)	Landelijk ⁵
1 (0% of groei)	10% (16)	12%
2 (1-10%)	25% (41)	26%
3 (11-20%)	42% (69)	41%
4 (21-30%)	22% (35)	20%
5 (31% of meer)	1% (2)	1%

Provincie (N=163)

	Respons	Landelijk
Drenthe	4%	4%
Flevoland	3%	3%
Friesland	9%	7%
Gelderland	15%	13%
Groningen	6%	4%
Limburg	2%	3%
Noord-Brabant	11%	12%
Noord-Holland	15%	16%
Overijssel	7%	6%
Utrecht	7%	8%
Zeeland	2%	4%
Zuid-Holland	20%	21%

Bestuursgrootte in aantal leerlingen (N=163)

	Respons	Landelijk
Klein (< 1300)	26%	31%
Middel (1300-2600)	43%	35%
Groot (>2600)	31%	33%
Onbekend	1%	2%

⁴ Deze indeling is gebaseerd op gegevens van leerlingendaling 2015-2025 van DUO. De schoolbesturen zijn in overleg met OCV in groepen ingedeeld op basis van de relatieve leerlingendaling (%) waarmee een schoolbestuur te maken heeft. http://www.ib-groep.nl/organisatie/open_onderwijsdata/databestanden/vo/leerlingen/Leerlingen/vo_leerlingen12.asp

⁵ Van 4 schoolbesturen was de krimpprognose onbekend waardoor we deze niet in een categorie konden indelen. Deze schoolbesturen zijn in de rest van het onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Aantal hoofdvestigingen⁶ (N=163)

	Respons	Landelijk
Één hoofdvestiging	72%	71%
Meerdere hoofdvestigingen	28%	29%

Besturen in één of meerdere gemeenten (N=163)

	Respons	Landelijk
Één gemeente	59%	61%
Meerdere gemeenten	41%	40%

Representativiteit

Op veel relevante kenmerken (categorie leerlingendaling, provincie, bestuursgrootte, aantal hoofdvestigingen en scholen in één of meerdere gemeenten) is de respons representatief voor de schoolbesturen in Nederland. Dit betekent dat de resultaten van de Quickscan geen vertekening laten zien ten opzichte van de landelijke situatie. Er is daarom geen weging toegepast op de resultaten.

3.2 Vragen

In deze paragraaf worden de gegeven antwoorden in percentages weergegeven per vraag. Hierbij wordt een uitsplitsing gemaakt in de vijf krimpcategorieën die door ons zijn vastgesteld op basis van de leerlingprognoses (zie 2.1).

Voor hoeveel jaar vooruit maakt u prognoses van het aantal leerlingen? (N=163)

	Totaal	1	2	3	4	5
0	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1-4	17%	31%	20%	17%	11%	0%
5	27%	31%	44%	20%	20%	0%
6-9	13%	13%	7%	14%	14%	50%
10	22%	13%	17%	22%	29%	50%
11-14	3%	0%	0%	3%	6%	0%
15 of meer	19%	13%	12%	23%	20%	0%

Hoeveel afdelingen (bv. vmbo, havo, vwo) denkt u dat u de komende 5 jaar moet sluiten en/of fuseren? (N=135)

	Totaal	1	2	3	4	5
0	85%	88%	90%	78%	91%	100%
1	12%	13%	6%	17%	9%	0%
2	2%	0%	3%	2%	0%	0%
3	1%	0%	0%	2%	0%	0%
4	1%	0%	0%	2%	0%	0%

⁶ Onder een hoofdvestiging wordt een school met een eigen uniek brinnummer verstaan, bijvoorbeeld 12AB. Eventuele nevenvestigingen tellen mee als onderdeel van de hoofdvestiging.

Wat voor afdeling(en) betreft het hier? (N=20)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Vmbo-basis	60%	0%	67%	62%	67%	-
Vmbo-kader	60%	0%	67%	62%	67%	-
Vmbo-g(t)	40%	0%	33%	38%	67%	-
Havo	5%	0%	0%	8%	0%	-
Vwo	35%	100%	33%	31%	33%	-

Hoeveel scholen denk u dat u de komende 5 jaar moet sluiten en/of fuseren? (N=135)

	Totaal	1	2	3	4	5
0	88%	100%	87%	85%	91%	100%
1	9%	0%	10%	10%	9%	0%
2	2%	0%	3%	2%	0%	0%
3	1%	0%	0%	2%	0%	0%

In welke mate ervaart u leerlingendaling in het voortgezet onderwijs als een bedreiging voor uw bestuur? (N=163)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	23%	44%	24%	20%	20%	0%
In enige mate	42%	50%	51%	41%	34%	0%
In redelijk mate	25%	6%	17%	29%	34%	50%
In hoge mate	8%	0%	7%	7%	11%	50%
In zeer hoge mate	1%	0%	0%	3%	0%	0%

Welke gevolgen heeft leerlingendaling in het voortgezet onderwijs binnen uw bestuur? (N=147)

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages geven aan welk deel van de besturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Afname inkomsten	74%	50%	74%	79%	69%	100%
Boventaligheid van personeel	53%	33%	57%	54%	54%	50%
Vergrijzing van personeelsbestand	37%	33%	34%	38%	37%	50%
Leegstand van lokalen/scholen	36%	42%	29%	35%	43%	50%
Toename van mobiliteit en personeel	29%	33%	17%	33%	34%	0%
Leerlingendaling heeft nog geen gevolgen	26%	33%	29%	22%	29%	0%
Afname van de kwaliteit van het onderwijs	20%	0%	20%	24%	20%	0%
Sluiting van één of meerdere afdelingen (bv. vmbo, havo, vwo)	12%	17%	6%	16%	9%	0%
Afname van mobiliteit van personeel	10%	0%	3%	14%	14%	0%
Fusie van scholen	10%	0%	9%	16%	6%	0%
Sluiting van één of meerdere sectoren (bv. economie, zorg, techniek)	8%	0%	3%	10%	11%	50%
Sluiting van één of meerdere scholen	5%	8%	3%	5%	6%	0%

Heeft u als bestuur een plan voor het omgaan met leerlingendaling in het voortgezet onderwijs?
(N=147)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	77%	58%	66%	79%	89%	100%
Nee	22%	42%	29%	21%	11%	0%
Weet ik niet	1%	0%	6%	0%	0%	0%

In hoeverre bent u op de hoogte van wat u kunt doen om met de gevolgen van leerlingendaling in het voortgezet onderwijs om te gaan? (N=147)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Onvoldoende	6%	0%	17%	3%	3%	0%
Matig	16%	33%	11%	16%	11%	50%
Voldoende	61%	58%	60%	59%	69%	0%
Goed	18%	8%	11%	22%	17%	50%

Bent u naar aanleiding van de leerlingendaling in het voortgezet onderwijs samen gaan werken met een ander schoolbestuur/andere schoolbesturen? (N=147)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	46%	67%	63%	41%	31%	0%
Dat zijn we van plan	16%	0%	11%	14%	29%	50%
Ja	38%	33%	26%	44%	40%	50%

Hoe krijgt deze samenwerking vorm? (N=56)

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages geven aan welk deel van de besturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
We stimuleren het uitwisselen van kennis en ervaring tussen medewerkers van de verschillende besturen	63%	100%	44%	54%	79%	100%
We hebben onze facilitaire diensten gebundeld (inkoop, administratie, ict etc.)	21%	25%	22%	18%	29%	0%
We wisselen docenten uit	20%	50%	11%	21%	14%	0%
We voeren een gezamenlijk personeelsbeleid	11%	25%	11%	14%	0%	0%
We nemen deel aan een regionaal transfer centrum (rtc)	9%	0%	11%	11%	7%	0%
We hebben een gezamenlijke vervangingspool	4%	0%	0%	7%	0%	0%

Bent u als schoolbestuur meer of minder bezig met leerlingendaling in het voortgezet onderwijs dan vorig jaar? (N=147)

	Totaal	1	2	3	4	5
Meer	44%	25%	43%	46%	46%	100%
Minder	1%	0%	3%	2%	0%	0%
Onze inzet is gelijk aan vorig jaar	54%	75%	54%	52%	54%	0%

Welke oorzaken ziet u voor deze afname van inzet op het thema leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=2)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
De krimp(prognose) blijkt toch minder ernstig dan gedacht	50%	-	100%	0%	-	-
Plannen zijn (grotendeels) gerealiseerd	50%	-	0%	100%	-	-
Het is geen prioriteit meer binnen ons bestuur	0%	-	0%	0%	-	-
Het is wel prioriteit binnen ons bestuur, maar we komen er niet aan toe	0%	-	0%	0%	-	-

Welke oorzaken ziet u voor deze toename van inzet op het thema leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=65)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Dit was al een prioriteit binnen ons bestuur, maar we komen nu echt tot de uitvoering	68%	100%	27%	72%	88%	100%
Informatie-uitwisseling met collega-schoolbestuurders	37%	33%	40%	38%	38%	0%
Het is nu een prioriteit binnen ons bestuur	22%	0%	53%	17%	6%	0%
Informatie vanuit OCW	6%	0%	7%	3%	6%	50%
Berichtgeving in landelijke media	5%	0%	7%	7%	0%	0%
Informatie op regionale bijeenkomsten vanuit de VO-Raad	5%	0%	13%	3%	0%	0%
Berichtgeving in lokale media	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Voert uw bestuur op lokaal niveau, al dan niet in bestaande organen, overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=161)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	29%	56%	39%	23%	15%	0%
Dat zijn we van plan	8%	0%	2%	10%	12%	0%
Ja	64%	44%	59%	67%	73%	100%

Uw schoolbestuur heeft scholen in meerdere gemeenten. Voert uw bestuur in alle gemeenten op lokaal niveau overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=45)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	29%	0%	67%	27%	9%	-
Ja	71%	100%	33%	73%	91%	-

Voert uw bestuur regionaal overleg, al dan niet in bestaande organen, over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=163)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	29%	63%	46%	22%	9%	0%
Dat zijn we van plan	9%	13%	2%	10%	11%	0%
Ja	63%	25%	51%	68%	80%	100%

Voert uw bestuur overleg met de provincie, al dan niet in bestaande organen, over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=163)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	87%	100%	98%	87%	71%	50%
Dat zijn we van plan	2%	0%	0%	1%	6%	0%
Ja	11%	0%	2%	12%	23%	50%

Met welke partners wordt gesproken over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=115)

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages geven aan welk deel van de besturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Andere scholen/schoolbesturen voortgezet onderwijs	94%	100%	92%	94%	97%	50%
De gemeente	83%	100%	68%	92%	72%	100%
Medezeggenschapsraden	55%	43%	32%	60%	69%	50%
Scholen/schoolbesturen primair onderwijs	50%	43%	24%	54%	66%	100%
Bedrijfsleven	16%	0%	0%	19%	24%	50%
De provincie	13%	0%	0%	13%	24%	50%
Welzijnsinstellingen	9%	0%	0%	10%	14%	50%
Jeugd(gezondheids)zorg (GG&GD, Bureau Jeugdzorg, Thuiszorg)	6%	14%	4%	0%	14%	50%
Aanbieders van brede school activiteiten	5%	0%	0%	6%	7%	50%
Educatieve organisaties	4%	0%	4%	4%	7%	0%

In welke fase bevindt het overleg over leerlingendaling met andere onderwijspartners zich binnen uw gemeente? (N=103)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	42%	29%	67%	33%	42%	0%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	39%	29%	29%	46%	38%	50%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	7%	29%	4%	4%	8%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	9%	14%	0%	11%	8%	50%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	4%	0%	0%	7%	4%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs met de andere onderwijspartners binnen uw gemeente? (N=103)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	2%	0%	0%	4%	0%	0%
Ontevreden	5%	14%	0%	7%	4%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	31%	43%	42%	22%	33%	50%
Tevreden	44%	43%	25%	54%	42%	50%
Zeer tevreden	3%	0%	0%	4%	4%	0%
Weet niet	16%	0%	33%	9%	17%	0%

In welke fase bevindt het regionale overleg met de andere onderwijspartners over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs zich? (N=102)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	44%	0%	71%	36%	43%	50%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	38%	100%	29%	38%	39%	0%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	9%	0%	0%	13%	7%	50%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	5%	0%	0%	6%	7%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	4%	0%	0%	6%	4%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het regionale overleg met de onderwijspartners over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=102)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	2%	0%	0%	2%	4%	0%
Ontevreden	7%	0%	5%	6%	11%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	33%	75%	33%	26%	39%	50%
Tevreden	40%	25%	29%	47%	39%	50%
Zeer tevreden	4%	0%	0%	9%	0%	0%
Weet niet	14%	0%	33%	11%	7%	0%

In welke fase bevindt het overleg met de provincie over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs zich? (N=18)

	otaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	39%	-	100%	38%	38%	0%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	50%	-	0%	38%	63%	100%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	0%	-	0%	0%	0%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	11%	-	0%	25%	0%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	0%	-	0%	0%	0%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het overleg met uw provincie over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=18)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	0%	-	0%	0%	0%	0%
Ontevreden	6%	-	0%	13%	0%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	44%	-	100%	25%	63%	0%
Tevreden	50%	-	0%	63%	38%	100%
Zeer tevreden	0%	-	0%	0%	0%	0%
Weet niet	0%	-	0%	0%	0%	0%

Heeft u behoefte aan begeleiding bij het omgaan met leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=163)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	23%	0%	12%	28%	31%	100%
Nee	77%	100%	88%	72%	69%	0%

Geeft u Oberon toestemming om de antwoorden die u heeft gegeven in het kader van de Quickscan urgentiebeleving leerlingendaling in het voortgezet onderwijs met naam en toenaam door te geven aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap? (N=163)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	55%	44%	41%	61%	63%	100%
Nee	45%	56%	59%	39%	37%	0%

3.3 Indicatoren

Let op!!: Alle indelingen ten aanzien van de indicatoren zijn door ons zelf gecreëerd met als doel de data inzichtelijk te maken. De gekozen waarden hebben geen geverifieerde basis. Zij dienen dan ook als hulpmiddel, en niet als vaststaand gegeven. Ook de **indicatoren** moeten niet als absoluut gegeven worden gelezen. Deze geven slechts een vereenvoudigd beeld van de werkelijkheid. Elk schoolbestuur kent zijn eigen verhaal, en raadzaam is dan ook voorzichtig om te gaan met de uitkomsten.

Indicator overleg

Schoolbesturen uit het voortgezet onderwijs zijn gevraagd of ze op lokaal en/of regionaal niveau overleg voeren over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs en, wanneer ze overleg voeren, in welke fase dit overleg over leerlingendaling zich bevindt. Het overleg met de provincies is hierin niet meegenomen omdat dit zeer beperkt voorkomt. Op basis van de vragen van overleg is een indicator samengesteld voor overleg. Het overleg kan zich in één van de vier fasen bevinden (zie indeling in onderstaande tabel). Het overleg (lokaal/regionaal) dat zich in de hoogste fase bevindt is meegenomen als indicator.

Categorie	Fase
1	Geen overleg
2	Opstartfase
3	(Concrete) planning
4	Uitvoering/Evaluatie

Verdeling over indicator overleg (N = 163)

	Totaal	1 (16)	2 (41)	3 (69)	4 (35)	5 (2)
1 Geen overleg	29%	56%	39%	25%	17%	0%
2 Opstartfase	23%	6%	34%	20%	26%	0%
3 (Concrete) planning	37%	31%	27%	42%	43%	50%
4 Uitvoering/Evaluatie	10%	6%	0%	13%	14%	50%

Indicator bewustzijn leerlingendaling⁷

Schoolbesturen uit het voortgezet onderwijs zijn gevraagd om hun hoofdvestigingen in te delen in categorieën van mate waarin zij te maken (hebben/krijgen) met leerlingendaling. Deze gegevens zijn vervolgens vergeleken met de cijfers van DUO over leerlingendaling. Een negatieve score betekent onderschatting van de (verwachte) leerlingendaling, een positieve score een overschatting. Hoe 'hoger' het cijfer, hoe meer over/onderschatting. De schaal loopt van -4 naar 4. De score 0 staat voor een perfecte inschatting van de mate van leerlingendaling voor de verschillende hoofdvestigingen.⁸

⁷ Schoolbesturen met meer dan 5 hoofdvestigingen hebben geen indicator toegewezen gekregen (N=7), omdat bij deze schoolbesturen, door een groter aantal hoofdvestigingen, een afwijking in inschatting minder zwaar telt dan bij een minder aantal hoofdvestigingen. Hierdoor zou de indicator een te positief beeld kunnen geven.

⁸ In het geval van besturen met meerdere hoofdvestigingen is het belangrijk om rekening te houden met het feit dat niet bekend is welke hoofdvestiging in welke categorie is ingedeeld. Hierdoor kan er op basis van de ingevulde cijfers sprake zijn van een perfecte inschatting, terwijl het schoolbestuur in werkelijkheid twee hoofdvestigingen kan hebben omgedraaid. Daarnaast geeft de indicator een gemiddelde inschatting weer, wat betekent dat, in het geval van besturen met meerdere hoofdvestigingen, een overschatting (deels) gecompenseerd wordt door een onderschatting. Bij de 52 besturen die een nulscore hebben, is er bij twee schoolbesturen sprake van compensatie.

Verdeling over indicator bewustzijn (N=156)

	Totaal	1 (13)	2 (40)	3 (66)	4 (35)	5 (2)
-4	0%	0%	0%	0%	0%	0%
-3	1%	0%	0%	0%	3%	0%
-2.5	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-2	11%	0%	3%	12%	23%	0%
-1.8	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-1.67	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-1.5	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-1.25	1%	0%	0%	2%	3%	0%
-1	22%	0%	20%	27%	17%	100%
-.67	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.67	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.5	3%	0%	5%	3%	3%	0%
-.4	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.33	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.2	1%	8%	0%	0%	0%	0%
-.2	1%	0%	3%	0%	0%	0%
0	33%	38%	28%	32%	43%	0%
.33	1%	0%	3%	0%	0%	0%
.5	2%	8%	0%	3%	0%	0%
1	16%	38%	20%	15%	6%	0%
1.5	1%	0%	0%	0%	3%	0%
2	3%	8%	5%	2%	0%	0%
3	1%	0%	3%	0%	0%	0%
4	0%	0%	0%	0%	0%	0%

3.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016

Indicator overleg leerlingendaling

Verdeling over indicator overleg leerlingendaling 2015 (N = 128)

	Totaal	1 (13)	2 (28)	3 (52)	4 (32)	5 (3)
1 Geen overleg	33%	54%	64%	25%	9%	33%
2 Opstartfase	26%	15%	14%	29%	34%	33%
3 (Concrete) planning	33%	15%	18%	35%	50%	33%
4 Uitvoering/Evaluatie	9%	15%	4%	12%	6%	0%

Verdeling over indicator overleg 2016 leerlingendaling (N = 163)

	Totaal	1 (16)	2 (41)	3 (69)	4 (35)	5 (2)
1 Geen overleg	29%	56%	39%	25%	17%	0%
2 Opstartfase	23%	6%	34%	20%	26%	0%
3 (Concrete) planning	37%	31%	27%	42%	43%	50%
4 Uitvoering/Evaluatie	10%	6%	0%	13%	14%	50%

Indicator bewustzijn leerlingendaling

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2015 (N = 124)

	Totaal	1 (13)	2 (28)	3 (32)	4 (52)	5 (3)
-4	0%	0%	0%	0%	0%	0%
-3	2%	0%	0%	0%	6%	33%
-2	10%	0%	0%	13%	19%	0%
-1.5	4%	0%	7%	4%	3%	0%
-1.33	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-1.25	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-1	22%	0%	15%	19%	44%	0%
-.6	1%	0%	4%	0%	0%	0%
-.5	5%	0%	11%	6%	0%	0%
-.33	1%	0%	4%	0%	0%	0%
-.25	1%	0%	0%	0%	3%	0%
-.2	1%	8%	0%	0%	0%	0%
0	33%	77%	36%	25%	22%	67%
.5	2%	0%	0%	6%	0%	0%
.67	1%	0%	0%	2%	0%	0%
1	11%	0%	18%	17%	3%	0%
2	4%	8%	7%	4%	0%	0%
3	1%	8%	0%	0%	0%	0%
4	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2016 (N=156)

	Totaal	1 (13)	2 (40)	3 (66)	4 (35)	5 (2)
-4	0%	0%	0%	0%	0%	0%
-3	1%	0%	0%	0%	3%	0%
-2.5	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-2	11%	0%	3%	12%	23%	0%
-1.8	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-1.67	1%	0%	0%	2%	0%	0%
-1.5	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-1.25	1%	0%	0%	2%	3%	0%
-1	22%	0%	20%	27%	17%	100%
-.67	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.67	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.5	3%	0%	5%	3%	3%	0%
-.4	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.33	1%	0%	3%	0%	0%	0%
-.2	1%	8%	0%	0%	0%	0%
-.2	1%	0%	3%	0%	0%	0%
0	33%	38%	28%	32%	43%	0%
.33	1%	0%	3%	0%	0%	0%
.5	2%	8%	0%	3%	0%	0%
1	16%	38%	20%	15%	6%	0%
1.5	1%	0%	0%	0%	3%	0%
2	3%	8%	5%	2%	0%	0%
3	1%	0%	3%	0%	0%	0%
4	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Vergelijking gemiddeldes op de indicator bewustzijn leerlingendaling

Indicator	Gemiddelde 2015	Gemiddelde 2016	Vershil (2016-2015)	Significant (bij $p < .05$)	Effect (Cohen's D)
Bewustzijn	-0,4	-0,3	0,1	Nee (.63)	Geen (-.06)

In bovenstaande tabel wordt de gemiddelde score op de indicator bewustzijn van alle responderende schoolbesturen weergegeven van zowel de meting in 2015 als 2016, alsmede het verschil hiertussen. Ook is af te lezen of dit verschil significant is bij een significantieniveau van 5%. In dit geval is het verschil niet significant. Dat betekent dat het 95% zeker is dat er geen verschil bestaat tussen de metingen. Ook is de effectgrootte van dit verschil berekend. De effectgrootte zegt wat over de grootte van het verschil, en kan daardoor worden gebruikt bij de juiste interpretatie van de verschillscore.

Samenwerking met andere schoolbesturen in 2016

Een ruim een derde van de schoolbesturen in het voortgezet onderwijs werkt samen met andere schoolbesturen naar aanleiding van de leerlingendaling. Nog eens 16% is dat van plan. De samenwerking krijgt vorm op verschillende wijze, het stimuleren van uitwisselen van kennis en ervaring tussen medewerkers van verschillende besturen wordt veruit het meest genoemd als invulling van de samenwerking (63%), ook het bundelen van de facilitaire diensten (21%) en het uitwisselen van docenten (20%) gebeurt redelijk vaak.

Inzet leerlingendaling 2016 ten opzichte van 2015

De inzet op leerlingendaling is bij de meeste schoolbesturen gelijk gebleven (54%). Bij eveneens een grote groep (44%) is de inzet groter geworden en bij slechts 1% van de schoolbesturen werd deze minder.

De voornaamste redenen voor afname van de inzet waren dat de prognose toch minder ernstig bleek dan gedacht en dat plannen grotendeels al gerealiseerd waren. De voornaamste reden om meer in te zetten op leerlingendaling was bij 68% van deze schoolbesturen dat het al een prioriteit was maar dat ze nu echt tot de uitvoering komen. Verder heeft informatie-uitwisseling met collega-schoolbestuurders (37%) en het als prioriteit benoemen binnen het bestuur (22%) bijgedragen aan een verhoogde inzet. Deze redenen voor meer inzet komen overeen met die van de schoolbesturen in het PO.

4 Gemeenten PO

4.1 Respons

	Respons	Landelijk	Percentage
Gemeenten	224	390	55%

Categorie leerlingendaling⁹ (N=224)

	Respons (N)	Landelijk
1 (0% of groei)	15% (33)	18%
2 (1-10%)	37% (83)	39%
3 (11-20%)	38% (84)	33%
4 (21-30%)	10% (23)	9%
5 (31% of meer)	0% (1)	1%

Provincie (N=224)

	Respons	Landelijk
Drenthe	2%	3%
Flevoland	1%	2%
Friesland	6%	6%
Gelderland	15%	14%
Groningen	6%	6%
Limburg	9%	9%
Noord-Brabant	19%	17%
Noord-Holland	10%	12%
Overijssel	6%	6%
Utrecht	8%	7%
Zeeland	4%	3%
Zuid-Holland	13%	15%

Gemeentegrootte o.b.v. het aantal inwoners (x1000) (N=224)

	Respons	Landelijk
1 (<15)	20%	19%
2 (15-25)	30%	25%
3 (25-50)	34%	36%
4 (50-100)	11%	12%
5 (>100)	5%	7%

Representativiteit

Op veel relevante kenmerken (categorie leerlingendaling, provincie en gemeentegrootte) is de respons representatief voor de gemeenten. Dit betekent dat de resultaten van de Quickscan geen vertekening laten zien ten opzichte van de landelijke situatie. Er is daarom geen weging toegepast op de resultaten.

⁹ Deze indeling is gebaseerd op gegevens van leerlingendaling 2015-2025 van DUO. De schoolbesturen zijn in overleg met OCV in groepen ingedeeld op basis van de relatieve leerlingendaling (%) waarmee een schoolbestuur te maken heeft.

4.2 Vragen

In deze paragraaf worden de gegeven antwoorden in percentages weergegeven per vraag. Hierbij wordt een uitsplitsing gemaakt in de vijf krimp categorieën die door ons zijn vastgesteld op basis van de leerlingprognoses (zie 3.1).

In hoeverre merkt u daling van het leerlingenaantal als gevolg van demografische krimp bij één of meerdere scholen voor basisonderwijs binnen uw gemeente? (N= 224)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	7%	21%	6%	1%	9%	0%
In enige mate	30%	52%	35%	19%	17%	0%
In redelijke mate	32%	15%	34%	36%	35%	100%
In hoge mate	25%	12%	20%	37%	22%	0%
In zeer hoge mate	6%	0%	5%	7%	17%	0%

In hoeverre heeft u zicht op de prognoses van het aantal leerlingen in het basisonderwijs voor de komende vijf jaar? (N= 224)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Onvoldoende	4%	3%	0%	5%	13%	0%
Matig	6%	6%	8%	1%	17%	0%
Voldoende	38%	45%	40%	35%	30%	100%
Goed	52%	45%	52%	60%	39%	0%

Bent u als gemeente meer of minder bezig met leerlingendaling in het primair onderwijs dan vorig jaar? (N=224)

	Totaal	1	2	3	4	5
Meer	33%	12%	36%	39%	26%	100%
Minder	5%	15%	2%	1%	13%	0%
Onze inzet is gelijk aan vorig jaar	62%	73%	61%	60%	61%	0%

Welke oorzaken ziet u voor deze afname van inzet op het thema leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=11)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Plannen zijn (grotendeels) gerealiseerd	27%	20%	50%	0%	33%	0%
De krimp(prognose) blijkt toch minder ernstig dan gedacht	18%	0%	0%	0%	33%	0%
Het is geen prioriteit meer binnen onze gemeente	9%	20%	0%	0%	0%	0%
Het is wel prioriteit binnen onze gemeente, maar we komen er niet aan toe	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Welke oorzaken ziet u voor deze toename van inzet op het thema leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=74)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Dit was al een prioriteit binnen onze gemeente, maar we komen nu echt tot de uitvoering	54%	25%	60%	48%	83%	0%
Het is nu een prioriteit binnen onze gemeente	23%	50%	17%	24%	17%	100%
Informatie-uitwisseling met andere gemeenten	15%	0%	27%	6%	17%	0%
Berichtgeving in landelijke media	3%	0%	0%	6%	0%	0%
Berichtgeving in lokale media	1%	0%	3%	0%	0%	0%
Informatie op regionale bijeenkomsten vanuit OCW	1%	0%	3%	0%	0%	0%
Informatie vanuit OCW	1%	0%	3%	0%	0%	0%
Informatie vanuit VNG	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Voert uw gemeente op lokaal niveau overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs met de schoolbesturen binnen uw gemeente? (N=209)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	6%	15%	5%	5%	5%	0%
Dat zijn we van plan	8%	8%	6%	8%	14%	0%
Ja	86%	77%	88%	87%	81%	100%

Voert uw gemeente op regionaal niveau overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs met schoolbesturen? (N=209)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	47%	65%	46%	40%	57%	0%
Dat zijn we van plan	7%	0%	9%	7%	5%	0%
Ja	46%	35%	45%	53%	38%	100%

Met welke partners wordt gesproken over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=181)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Scholen/schoolbesturen primair onderwijs	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Scholen/schoolbesturen voortgezet onderwijs	61%	71%	64%	60%	35%	100%
Besturen van peuterspeelzalen	53%	48%	42%	63%	53%	100%
Besturen van kinderopvang	53%	38%	45%	60%	65%	100%
Andere gemeenten	37%	38%	30%	40%	47%	0%
Jeugd(gezondheids)zorg (GG&GD, Bureau Jeugdzorg, Thuiszorg)	13%	5%	14%	15%	12%	0%
Aanbieders van brede school activiteiten	11%	5%	9%	15%	6%	0%
Welzijnsinstellingen	9%	14%	4%	11%	6%	100%
Bibliotheken	8%	0%	7%	11%	12%	0%
Scholen/schoolbesturen middelbaar beroepsonderwijs (ROC, AOC, vakinstellingen)	6%	5%	6%	7%	0%	0%

In welke fase bevindt het overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs zich binnen uw gemeente ? (N=179)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	16%	15%	13%	17%	24%	0%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	40%	50%	45%	35%	29%	100%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling.	18%	5%	25%	17%	18%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	21%	30%	16%	24%	24%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	5%	0%	1%	8%	6%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het overleg met de onderwijspartners binnen uw gemeente over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=179)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	1%	0%	0%	0%	0%	100%
Ontevreden	3%	0%	3%	4%	0%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	21%	35%	23%	17%	18%	0%
Tevreden	51%	45%	57%	50%	47%	0%
Zeer tevreden	21%	15%	16%	25%	29%	0%
Weet niet	3%	5%	1%	4%	6%	0%

In welke fase bevindt het regionale overleg over leerlingendaling in het primair onderwijs zich? (N=97)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	39%	44%	40%	34%	50%	100%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	41%	33%	40%	48%	25%	0%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling.	10%	11%	9%	11%	13%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	5%	11%	9%	2%	0%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	4%	0%	3%	5%	13%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het regionale overleg met de onderwijspartners over leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=97)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ontevreden	4%	11%	6%	2%	0%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	23%	0%	26%	23%	38%	0%
Tevreden	59%	44%	63%	59%	50%	100%
Zeer tevreden	5%	11%	3%	7%	0%	0%
Weet niet	9%	33%	3%	9%	13%	0%

Heeft u behoefte aan ondersteuning bij het omgaan met leerlingendaling in het primair onderwijs? (N=97)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	27%	22%	26%	30%	25%	0%
Nee	73%	78%	74%	70%	75%	100%

Geeft u Oberon toestemming om de antwoorden die u heeft gegeven in het kader van de Quickscan urgentiebeleving leerlingendaling in het primair onderwijs met naam en toenaam door te geven aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap? (N=140)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	64%	81%	65%	60%	43%	100%
Nee	36%	19%	35%	40%	57%	0%

4.3 Indicatoren

Let op!!: Alle indelingen ten aanzien van de indicatoren zijn door ons zelf gecreëerd met als doel de data inzichtelijk te maken. De gekozen waarden hebben geen geverifieerde basis. Zij dienen dan ook als hulpmiddel, en niet als vaststaand gegeven. Ook de **indicatoren** moeten niet als absoluut gegeven worden gelezen. Deze geven slechts een vereenvoudigd beeld van de werkelijkheid. Elke gemeente kent zijn eigen verhaal, en raadzaam is dan ook voorzichtig om te gaan met de uitkomsten.

Indicator overleg

Gemeenten zijn gevraagd of ze op lokaal en/of regionaal niveau overleg voeren over leerlingendaling in het primair onderwijs en, wanneer ze overleg voeren, in welke fase dit overleg over leerlingendaling zich bevindt. Het overleg met de provincies is hierin niet meegenomen omdat dit zeer beperkt voorkomt.

Op basis van de vragen van overleg is een indicator samengesteld voor overleg. Het overleg kan zich in

één van de vier fasen bevinden (zie indeling in onderstaande tabel) Het overleg (lokaal/regionaal) dat zich in de hoogste fase bevindt is meegenomen als indicator.

Categorie	Fase
1	Geen overleg
2	Opstartfase
3	(Concrete) planning
4	Uitvoering/Evaluatie

Verdeling over indicator overleg (N = 224)

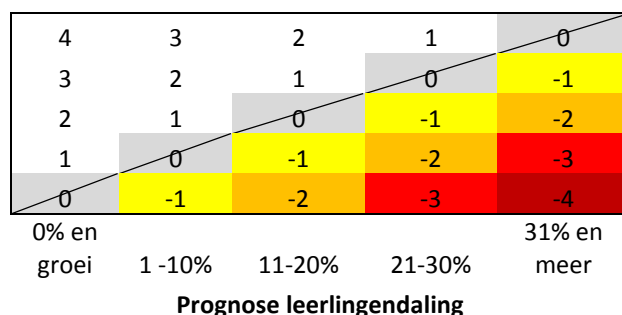
	Totaal	1 (33)	2 (83)	3 (84)	4 (23)	5 (1)
1 Geen overleg	19%	36%	17%	13%	26%	0%
2 Opstartfase	13%	12%	11%	13%	17%	0%
3 (Concrete) planning	47%	33%	57%	46%	35%	100%
4 Uitvoering/Evaluatie	21%	18%	16%	27%	22%	0%

Indicator bewustzijn leerlingendaling

Gemeenten zijn gevraagd in hoeverre leerlingendaling in het primair onderwijs merkbaar is in hun gemeente. Deze gegevens zijn vervolgens vergeleken met de cijfers over leerlingendaling die door OCW zijn aangeleverd. Een negatieve score betekent onderschatting van de (verwachte) leerlingendaling, een positieve score een overschatting. Hoe 'hoger' het cijfer, hoe meer over/onderschatting.

Bewust van leerlingendaling

Zeer hoge mate
Hoge mate
Redelijke mate
Enige mate
Helemaal niet

Verdeling over indicator bewustzijn (N = 224)

	Totaal	1 (33)	2 (83)	3 (84)	4 (23)	5 (1)
-4	0%	-	-	-	-	0%
-3	1%	-	-	-	9%	100%
-2	3%	-	-	1%	17%	0%
-1	13%	-	6%	19%	35%	0%
0	32%	21%	35%	36%	22%	0%
1	36%	52%	34%	37%	17%	-
2	13%	15%	20%	7%	-	-
3	4%	12%	5%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

4.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016¹⁰

Indicator overleg leerlingendaling

Verdeling over indicator overleg leerlingendaling 2015 (N = 280)

	Totaal	1 (61)	2 (104)	3 (89)	4 (24)	5 (2)
1 Geen overleg	22%	31%	25%	16%	13%	0%
2 Opstartfase	18%	10%	21%	15%	38%	50%
3 (Concrete) planning	40%	41%	33%	49%	42%	0%
4 Uitvoering/Evaluatie	19%	18%	21%	20%	8%	50%

Verdeling over indicator overleg leerlingendaling 2016 (N = 224)

	Totaal	1 (33)	2 (83)	3 (84)	4 (23)	5 (1)
1 Geen overleg	19%	36%	17%	13%	26%	0%
2 Opstartfase	13%	12%	11%	13%	17%	0%
3 (Concrete) planning	47%	33%	57%	46%	35%	100%
4 Uitvoering/Evaluatie	21%	18%	16%	27%	22%	0%

Indicator bewustzijn leerlingendaling

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2015 (N = 280)

	Totaal	1 (61)	2 (104)	3 (89)	4 (24)	5 (2)
-4	0%	-	-	-	-	0%
-3	0%	-	-	-	4%	0%
-2	1%	-	-	0%	4%	50%
-1	10%	-	7%	16%	29%	0%
0	28%	10%	26%	35%	54%	50%
1	31%	39%	31%	34%	8%	-
2	23%	31%	31%	16%	-	-
3	5%	13%	6%	-	-	-
4	1%	7%	-	-	-	-

¹⁰ Voor de meting uit 2016 hebben we andere prognosecijfers gebruikt dan voor de meting uit 2015, waardoor de uitkomsten tussen de twee vergelijking niet één op één met elkaar te vergelijken zijn. We hebben de analyse op de cijfers van 2015 daarom nogmaals gedaan, met de nieuwe prognosecijfers. De 2015 tabellen geven de uitkomsten van deze meest recente analyse weer.

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2016 (N = 224)

	Totaal	1 (33)	2 (83)	3 (84)	4 (23)	5 (1)
-4	0%	-	-	-	-	0%
-3	1%	-	-	-	9%	100%
-2	3%	-	-	1%	17%	0%
-1	13%	-	6%	19%	35%	0%
0	32%	21%	35%	36%	22%	0%
1	36%	52%	34%	37%	17%	-
2	13%	15%	20%	7%	-	-
3	4%	12%	5%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

Vergelijking gemiddeldes op de indicator bewustzijn leerlingendaling

Indicator	Gemiddelde 2015	Gemiddelde 2016	Vershil (2016-2015)	Significant (bij p < .05)	Effectgrootte (Cohen's D)
Bewustzijn	0,9	0,5	-0,4	Ja (.00)	Klein (.32)

In bovenstaande tabel wordt de gemiddelde score op de indicator bewustzijn van alle responderende schoolbesturen weergegeven van zowel de meting in 2015 als 2016, alsmede het verschil hiertussen. Ook is af te lezen of dit verschil significant is bij een significantieniveau van 5%. In dit geval is het verschil significant. Dat betekent dat het 95% zeker is dat er een verschil bestaat tussen de metingen. Ook is de effectgrootte van dit verschil berekend. De effectgrootte zegt wat over de grootte van het verschil, en kan daardoor worden gebruikt bij de juiste interpretatie van de verschillscore.

Inzet leerlingendaling 2016 ten opzichte van 2015

De inzet op leerlingendaling is bij de meeste gemeenten gelijk gebleven (62%). Bij 33% van de gemeenten in is de inzet op leerlingendaling in het PO meer geworden en bij 5% minder.

De voornaamste redenen voor afname van de inzet waren dat plannen grotendeels al gerealiseerd waren (27%) en dat de prognose toch minder ernstig bleek dan gedacht (18%). De voornaamste reden om meer in te zetten op leerlingendaling was bij 54% van de gemeenten dat het al een prioriteit was binnen de gemeente maar dat ze nu echt tot de uitvoering komen. Verder heeft benoemen van leerlingen daling als prioriteit (23%) en informatie-uitwisseling met andere gemeenten (15%) bijgedragen aan een verhoogde inzet.

5 Gemeenten VO

5.1 Respons

	Respons	Landelijk	Percentage
Gemeenten	140	313	42%

Categorie leerlingendaling¹¹ (N=138)

	Respons (N)	Landelijk ¹²
1 (0% of groei)	14% (19)	12%
2 (1-10%)	20% (27)	21%
3 (11-20%)	36% (50)	39%
4 (21-30%)	26% (36)	24%
5 (31% of meer)	4% (6)	5%

Provincie (N=138)

	Respons	Landelijk
Drenthe	3%	4%
Flevoland	1%	2%
Friesland	7%	7%
Gelderland	16%	13%
Groningen	7%	6%
Limburg	8%	7%
Noord-Brabant	17%	18%
Noord-Holland	7%	11%
Overijssel	8%	8%
Utrecht	9%	6%
Zeeland	2%	3%
Zuid-Holland	15%	15%

Gemeentegrootte o.b.v. het aantal inwoners (x1000) (N=138)

	Respons	Landelijk
1 (<15)	9%	10%
2 (15-25)	24%	25%
3 (25-50)	44%	43%
4 (50-100)	13%	14%
5 (>100)	10%	9%

Representativiteit

¹¹ Deze indeling is gebaseerd op gegevens van leerlingendaling 2015-2025 van DUO. De schoolbesturen zijn in overleg met OCW in groepen ingedeeld op basis van de relatieve leerlingendaling (%) waarmee een schoolbestuur te maken heeft.

¹² Van 2 gemeenten was de krimpprognose onbekend waardoor we deze niet in een categorie konden indelen. Deze gemeenten zijn in de rest van het onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Op veel relevante kenmerken (categorie leerlingendaling, provincie en gemeentegrootte) is de respons representatief voor de gemeenten. Dit betekent dat de resultaten van de Quickscan geen vertekening laten zien ten opzichte van de landelijke situatie. Er is daarom geen weging toegepast op de resultaten.

5.2 Vragen

In deze paragraaf worden de gegeven antwoorden in percentages weergegeven per vraag. Hierbij wordt een uitsplitsing gemaakt in de vijf krimp-categorieën die door ons zijn vastgesteld op basis van de leerlingprognoses (zie 4.1).

In hoeverre verwacht u voor de komende 10 jaar daling van het leerlingenaantal als gevolg van demografische krimp bij één of meerdere scholen voor voortgezet onderwijs binnen uw gemeente? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	12%	47%	7%	6%	3%	17%
In enige mate	37%	47%	59%	36%	19%	17%
In redelijke mate	31%	0%	19%	44%	39%	33%
In hoge mate	17%	5%	11%	14%	33%	17%
In zeer hoge mate	3%	0%	4%	0%	6%	17%

In hoeverre heeft u zicht op de prognose van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs voor de komende 10 jaar? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Helemaal niet	1%	0%	0%	2%	3%	0%
Onvoldoende	7%	5%	7%	4%	8%	17%
Matig	12%	11%	7%	16%	14%	0%
Voldoende	44%	37%	59%	44%	31%	67%
Goed	36%	47%	26%	34%	44%	17%

Bent u als gemeente meer of minder bezig met leerlingendaling in het voortgezet onderwijs dan vorig jaar? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Meer	20%	0%	7%	28%	25%	50%
Minder	1%	0%	4%	0%	0%	0%
Onze inzet is gelijk aan vorig jaar	79%	100%	89%	72%	75%	50%

Welke oorzaken ziet u voor deze afname van inzet op het thema leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=1)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
De krimp(prognose) blijkt toch	100%	0%	100%	0%	0%	0%

minder ernstig dan gedacht						
Het is geen prioriteit meer binnen onze gemeente	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Het is wel prioriteit binnen onze gemeente, maar we komen er niet aan toe	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Plannen zijn (grotendeels) gerealiseerd	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Welke oorzaken ziet u voor deze toename van inzet op het thema leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=28)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de schoolbesturen die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Dit was al een prioriteit binnen onze gemeente, maar we komen nu echt tot de uitvoering	50%	0%	100%	50%	44%	33%
Het is nu een prioriteit binnen onze gemeente	32%	0%	0%	43%	11%	67%
Informatie-uitwisseling met andere gemeenten	14%	0%	0%	14%	22%	0%
Berichtgeving in landelijke media	4%	0%	0%	0%	11%	0%
Berichtgeving in lokale media	4%	0%	0%	0%	11%	0%
Informatie op regionale bijeenkomsten vanuit OCW	4%	0%	0%	0%	11%	0%
Informatie vanuit VNG	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Informatie vanuit OCW	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Voert uw gemeente op lokaal niveau overleg over leerlingendaling met de schoolbesturen van het voortgezet onderwijs binnen uw gemeente? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	18%	50%	8%	13%	23%	20%
Dat zijn we van plan	9%	10%	16%	6%	9%	0%
Ja	73%	40%	76%	81%	69%	80%

Voert uw gemeente op regionaal niveau overleg over leerlingendaling met de schoolbesturen voortgezet onderwijs? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	49%	74%	59%	42%	36%	50%
Dat zijn we van plan	10%	16%	4%	12%	11%	0%
Ja	41%	11%	37%	46%	53%	50%

Voert uw gemeente met de provincie overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Nee	94%	100%	93%	90%	94%	100%
Dat zijn we van plan	3%	0%	4%	2%	6%	0%
Ja	4%	0%	4%	8%	0%	0%

Met welke partners wordt gesproken over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=138)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven. De percentages geven aan welk deel van de gemeenten die deze vraag hebben ingevuld dit antwoord hebben aangegeven.

	Totaal	1	2	3	4	5
Scholen/schoolbesturen voortgezet onderwijs	97%	100%	95%	98%	97%	100%
Scholen/schoolbesturen primair onderwijs	74%	60%	70%	76%	80%	40%
Andere gemeenten	51%	40%	40%	50%	63%	40%
Scholen/schoolbesturen middelbaar beroepsonderwijs (ROC, AOC, vakinstellingen)	21%	20%	20%	21%	23%	0%
Welzijnsinstellingen	12%	0%	5%	7%	23%	20%
Jeugd(gezondheids)zorg (GG&GD, Bureau Jeugdzorg, Thuiszorg)	11%	0%	5%	10%	20%	0%
Bedrijven	5%	0%	5%	10%	0%	0%
Bibliotheken	4%	0%	0%	2%	10%	0%
Educatieve organisaties	1%	0%	0%	2%	0%	0%

In welke fase bevindt het overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs zich binnen uw gemeente? (N=89)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	34%	25%	42%	18%	50%	50%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	42%	50%	47%	50%	29%	0%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	9%	25%	5%	8%	4%	50%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	12%	0%	0%	18%	17%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	3%	0%	5%	5%	0%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het overleg met de onderwijspartners binnen uw gemeente over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=89)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	1%	0%	0%	0%	0%	25%
Ontevreden	1%	0%	0%	3%	0%	0%

Niet tevreden/niet ontevreden	25%	0%	37%	29%	17%	0%
Tevreden	54%	50%	37%	45%	83%	50%
Zeer tevreden	14%	50%	11%	18%	0%	25%
Weet niet	6%	0%	16%	5%	0%	0%

In welke fase bevindt het regionale overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs zich? (N=57)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	32%	0%	50%	26%	32%	33%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	44%	100%	40%	39%	47%	33%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	9%	0%	10%	9%	5%	33%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	12%	0%	0%	17%	16%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	4%	0%	0%	9%	0%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het regionale overleg met de onderwijspartners over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=57)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	4%	0%	0%	4%	0%	33%
Ontevreden	2%	0%	0%	4%	0%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	23%	0%	10%	30%	21%	33%
Tevreden	56%	100%	60%	43%	74%	0%
Zeer tevreden	9%	0%	0%	17%	0%	33%
Weet niet	7%	0%	30%	0%	5%	0%

In welke fase bevindt het overleg met de provincie over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs zich? (N=5)

	Totaal	1	2	3	4	5
In de opstartfase	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	40%	0%	100%	25%	0%	0%
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	0%	0%	0%	0%	0%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	40%	0%	0%	50%	0%	0%
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	20%	0%	0%	25%	0%	0%

In hoeverre bent u tevreden over het overleg met de provincie over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=5)

	Totaal	1	2	3	4	5
Zeer ontevreden	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ontevreden	20%	0%	0%	25%	0%	0%
Niet tevreden/niet ontevreden	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Tevreden	60%	0%	100%	50%	0%	0%
Zeer tevreden	20%	0%	0%	25%	0%	0%
Weet niet	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Heeft u behoefte aan begeleiding bij het omgaan met leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	20%	0%	19%	24%	25%	33%
Nee	80%	100%	81%	76%	75%	67%

Geeft u Oberon toestemming om de antwoorden die u heeft gegeven in het kader van de Quickscan urgentiebeleving leerlingendaling in het voortgezet onderwijs met naam en toenaam door te geven aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap? (N=138)

	Totaal	1	2	3	4	5
Ja	67%	68%	70%	64%	69%	67%
Nee	33%	32%	30%	36%	31%	33%

5.3 Indicatoren

Let op!!: Alle indelingen ten aanzien van de indicatoren zijn door ons zelf gecreëerd met als doel de data inzichtelijk te maken. De gekozen waarden hebben geen geverifieerde basis. Zij dienen dan ook als hulpmiddel, en niet als vaststaand gegeven. Ook de **indicatoren** moeten niet als absoluut gegeven worden gelezen. Deze geven slechts een vereenvoudigd beeld van de werkelijkheid. Elke gemeente kent zijn eigen verhaal, en raadzaam is dan ook voorzichtig om te gaan met de uitkomsten.

Indicator overleg

Gemeenten zijn gevraagd of ze op lokaal en/of regionaal niveau overleg voeren over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs en, wanneer ze overleg voeren, in welke fase dit overleg over leerlingendaling zich bevindt. Het overleg met de provincies is hierin niet meegenomen omdat dit zeer beperkt voorkomt. Op basis van de vragen van overleg is een indicator samengesteld voor overleg. Het overleg kan zich in één van de vier fasen bevinden (zie indeling in onderstaande tabel) Het overleg (lokaal/regionaal) dat zich in de hoogste fase bevindt is meegenomen als indicator.

Categorie	Fase
1	Geen overleg
2	Opstartfase
3	(Concrete) planning
4	Uitvoering/Evaluatie

Verdeling over indicator overleg (N = 138)

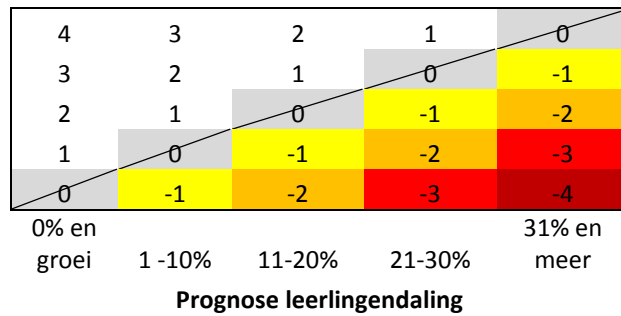
	Totaal	1 (19)	2 (27)	3 (50)	4 (36)	5 (6)
1 Geen overleg	26%	74%	26%	16%	17%	17%
2 Opstartfase	23%	5%	33%	14%	33%	33%
3 (Concrete) planning	40%	21%	37%	48%	39%	50%
4 Uitvoering/Evaluatie	12%	0%	4%	22%	11%	0%

Indicator bewustzijn leerlingendaling

Gemeenten zijn gevraagd in hoeverre leerlingendaling in het voortgezet onderwijs merkbaar is in hun gemeente. Deze gegevens zijn vervolgens vergeleken met de cijfers over leerlingendaling die door OCW zijn aangeleverd. Een negatieve score betekent onderschatting van de (verwachte) leerlingendaling, een positieve score een overschatting. Hoe 'hoger' het cijfer, hoe meer over/onderschatting.

Bewust van leerlingendaling

Zeer hoge mate
 Hoge mate
 Redelijke mate
 Enige mate
 Helemaal niet

Verdeling over indicator bewustzijn (N = 138)

	Totaal	1 (19)	2 (27)	3 (50)	4 (36)	5 (6)
-4	1%	-	-	-	-	17%
-3	1%	-	-	-	3%	17%
-2	9%	-	-	6%	19%	33%
-1	25%	-	7%	36%	39%	17%
0	44%	47%	59%	44%	33%	17%
1	17%	47%	19%	14%	6%	-
2	2%	0%	11%	0%	-	-
3	1%	5%	4%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

5.4 Vergelijking tussen 2015 en 2016

Indicator overleg leerlingendaling

Verdeling over indicator overleg 2015 (N = 147)

	Totaal	1 (11)	2 (28)	3 (60)	4 (42)	5 (6)
1 Geen overleg	33%	55%	39%	28%	29%	33%
2 Opstartfase	24%	27%	21%	22%	29%	17%
3 (Concrete) planning	31%	18%	39%	30%	26%	50%
4 Uitvoering/Evaluatie	13%	0%	0%	20%	17%	0%

Verdeling over indicator overleg 2016 (N = 138)

	Totaal	1 (19)	2 (27)	3 (50)	4 (36)	5 (6)
1 Geen overleg	26%	74%	26%	16%	17%	17%
2 Opstartfase	23%	5%	33%	14%	33%	33%
3 (Concrete) planning	40%	21%	37%	48%	39%	50%
4 Uitvoering/Evaluatie	12%	0%	4%	22%	11%	0%

Indicator bewustzijn leerlingendaling

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2015 (N = 147)

	Totaal	1 (11)	2 (28)	3 (60)	4 (42)	5 (6)
-4	0%	-	-	-	-	0%
-3	4%	-	-	-	5%	67%
-2	10%	-	-	5%	26%	17%
-1	27%	-	21%	28%	36%	17%
0	33%	27%	32%	43%	26%	
1	20%	55%	36%	18%	7%	-
2	5%	18%	7%	5%	-	-
3	1%	0%	4%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

Verdeling over indicator bewustzijn leerlingendaling 2016 (N = 138)

	Totaal	1 (19)	2 (27)	3 (50)	4 (36)	5 (6)
-4	1%	-	-	-	-	17%
-3	1%	-	-	-	3%	17%
-2	9%	-	-	6%	19%	33%
-1	25%	-	7%	36%	39%	17%
0	44%	47%	59%	44%	33%	17%
1	17%	47%	19%	14%	6%	-
2	2%	0%	11%	0%	-	-
3	1%	5%	4%	-	-	-
4	0%	0%	-	-	-	-

Vergelijking gemiddeldes op de indicator bewustzijn leerlingendaling

Indicator	Gemiddelde 2015	Gemiddelde 2016	Verskil (2016-2015)	Significant (bij p < .05)	Effectgrootte (Cohen's D)
Bewustzijn	-0,3	-0,3	-0,0	Nee (.85)	Geen (-.02)

In bovenstaande tabel wordt de gemiddelde score op de indicator bewustzijn van alle responderende schoolbesturen weergegeven van zowel de meting in 2015 als 2016, alsmede het verschil hiertussen. Ook is af te lezen of dit verschil significant is bij een significantieniveau van 5%. In dit geval is het verschil niet significant. Dat betekent dat het 95% zeker is dat er geen verschil bestaat tussen de metingen. Ook is de effectgrootte van dit verschil berekend. De effectgrootte zegt wat over de grootte van het verschil, en kan daardoor worden gebruikt bij de juiste interpretatie van de verschillscore.

Inzet leerlingendaling 2016 ten opzichte van 2015

De inzet op leerlingendaling is bij de meeste gemeenten gelijk gebleven (79%).

Voor gemeenten met VO binnen de gemeentegrenzen geeft 20% aan meer inzet te doen op leerlingendaling in het VO. Eén gemeente pleegt minder inzet, omdat de prognose minder ernstig bleek dan gedacht. De redenen om meer inzet te plegen zijn met name dat het al een prioriteit was binnen de gemeente maar dat ze nu echt tot de uitvoering komen (50%) en het benoemen van leerlingendaling als prioriteit (32%).

6 Provincies

6.1 Respons

	Respons	Landelijk	Percentage
Provincies	7	12	58%

6.2 Vragen

Hieronder worden de resultaten op de vragen uit de Quicksan in aantallen weergegeven.

In hoeverre verwacht u voor de komende 10 jaar een daling van het leerlingenaantal als gevolg van demografische krimp bij één of meerdere scholen voor voortgezet onderwijs binnen uw provincie? (N=7)

	Aantal
Helemaal niet	0
In enige mate	1
In redelijke mate	2
In hoge mate	4
In zeer hoge mate	0

In hoeverre heeft u zicht op de prognoses van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs voor de komende 10 jaar? (N=7)

	Aantal
Helemaal niet	0
Onvoldoende	0
Matig	0
Voldoende	4
Goed	3

Voor welke onderwerpen binnen de taken van de provincie is de ontwikkeling van de leerlingenaantallen in het voortgezet onderwijs relevant? (N=7)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven.

	Aantal
Vestigingsklimaat bedrijven	4
Infrastructuur	4
Geen	0

In hoeverre sluit het huidige onderwijsaanbod binnen uw provincie aan op de vraag van de arbeidsmarkt binnen uw provincie? (N=7)

	Aantal
Helemaal niet	0
In enige mate	2
In redelijke mate	5
In hoge mate	0
In zeer hoge mate	0

Verwacht u dat de leerlingendaling in het voortgezet onderwijs in de komende 10 jaar gevolgen zal hebben voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt? De aansluiting zal volgens mij... (N=7)

	Aantal
Sterk verbeteren	0
Iets verbeteren	3
Niet veranderen	1
Iets verslechteren	3
Sterk verslechteren	0

Voert u als provincie overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs met de gemeenten binnen uw provincie? (N=7)

	Aantal
Nee	3
Dat zijn we van plan	0
Ja	4

Voert u als provincie overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs met de schoolbesturen binnen uw provincie? (N=7)

	Aantal
Nee	4
Dat zijn we van plan	0
Ja	3

Met welke partners wordt gesproken over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=5)

Bij deze vraag was het mogelijk om meerdere antwoorden te geven.

	Aantal
Gemeenten	5
Scholen/schoolbesturen voortgezet onderwijs	5
Andere scholen/schoolbesturen primair onderwijs	3
Scholen/schoolbesturen middelbaar beroepsonderwijs (ROC, AOC, vakinstellingen)	3
Bedrijven	3
Welzijnsinstellingen	1
Jeugd(gezondheids)zorg (GG&GD, Bureau Jeugdzorg, Thuiszorg)	1
Educatieve organisaties	1

In welke fase bevindt het overleg over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs met gemeenten zich? (N=4)

	Aantal
In de opstartfase	1
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	2

Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	0
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	1
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	0

In hoeverre bent u tevreden over het overleg met de gemeenten binnen uw provincie over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=4)

	Aantal
Zeer ontevreden	0
Ontevreden	0
Niet tevreden/niet ontevreden	2
Tevreden	2
Zeer tevreden	0
Weet niet	0

In welke fase bevindt het overleg met schoolbesturen over leerlingendaling in het voortgezet onderwijs zich? (N=3)

	Aantal
In de opstartfase	0
Er is overleg met partners geweest en plannen zijn in ontwikkeling	2
Er zijn concrete werkplannen en afspraken gemaakt omtrent leerlingendaling	0
De plannen omtrent leerlingendaling zijn in uitvoering	0
De plannen omtrent leerlingendaling zijn al een keer geëvalueerd/bijgesteld	1

In hoeverre bent u tevreden over het overleg met schoolbesturen met de onderwijspartners in het voortgezet onderwijs? (N=3)

	Aantal
Zeer ontevreden	0
Ontevreden	0
Niet tevreden/niet ontevreden	1
Tevreden	2
Zeer tevreden	0
Weet niet	0

Heeft u behoefte aan begeleiding bij het omgaan met leerlingendaling in het voortgezet onderwijs? (N=7)

	Aantal
Ja	4
Nee	3

Geeft u Oberon toestemming om de antwoorden die u heeft gegeven in het kader van de Quickscan urgentiebeleving leerlingendaling in het voortgezet onderwijs met naam en toenaam door te geven aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap? (N=7)

	Aantal
Ja	5
Nee	2

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht

t 030 230 60 90 | f 030 230 60 80

info@oberon.eu | www.oberon.eu

Utrecht, 12 oktober 2016

In opdracht van Ministerie OCW, team leerlingendaling

